

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE.

Kedd

196. szám.

Pest, october 31. 1848.

Nem kell táblabíró politika.

A Marczius Tizenötödike politikai hirlap october—decemberi évnegyedre előfizetheti helyben egyedül a Kiadónál, 2 ft. 30 kr. postán mindennap borítékba küldve 3 frt. 30 kr.

Egy hónapos előfizetést csak helyben egyedül a Kiadónál s a hónap első napjától számítva 1 forintjával fogadunk el.

Hirdetések egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyéért 2 kr. pp. fizettetek.

Főhadiszállás Enzersdorf an der Fischa, oct. 29.

Barátom Berti!

Itt van hát seregünk Bécs falai alatt, csak egy órányira a derék főváros vitéz lakóitól.

Itt állunk valahára elleneinkkel szembe, várva a reggelt, melly az ütközet és — győzelem reggele leend.

Igen, barátom, a győzelmé, mert e sereg olly lelkes, mint csak a szabadság harcosai lehetnek, és merész bátorsága olly nagy, mint lehet hajdan az isten hatalma ellen felzendült angyaloké.

Hosszabb levelet szándékozáim írni, de a futár siettet, azért csak vázolatját adom az eddig történeteknek.

Pénteken estve érkeztem meg Parendorfba, másnap, azaz szombaton reggel 7 órakor, october 28-kán megindulánk, s azon nap eljöttünk a Stix Neusideli erdős hegyre, hol éjjeli szállásra maradtunk. Innen már híreket kaptunk az ellenség felől, melly jöttünk hírére, minden falukból über Hals und Kopf kiköltözött, s roppant ijedségében itt Enzersdorfban a fischai hidat (risum toneatis) elbarricádírozta, futásának biztosítása végett.

Ma reggel 9 óra után indulánk meg (ezek, s más késedelmezések okairól egy másik levelem szólna), s alig haladtunk néhány ezer lépésnyire már láttuk az ellenséget, (képzelted, hogy én mint rövidlátó, milly szépen takaródom a nosköpenye alá) s előcsapataink nem soká meghozá a hirt, hogy az mindenfelől vonul vissza.

Délután 4 óra felé már meghaladtuk Enzersdorft, s jelen állásunkból — egy tetőről — előtünk látjuk terülni az ellenséges csapatokat.

Huszáraink már friss pecsenyét is fogtak, t. i. két nyulat és 5 könnyű löveget lovast, úgy egy 4 lovas kocsi, melly Oettingerének lenni mondatik.

Ivánka elfogatása roppantul felmérgecsit csa-patainkat.

Többet nem írhatok, holnapi levelem aligha nem a főhadiszállás Bécsből lesz datalva.

Isten veled

Csernátoni.

Pest oct. 31.

Csernátoni barátunk levelét a tegnap esti futár hozta meg.

Soha, de soha illy nagyszerű pillanatai még e nemzetnek nem voltak, mint a jelen. Martius óta a birodalom története a legmerészebb tündérálmom. Nagyszerű sora az eseményeknek, mellyeket a múlt évben mindenki a phisical lehetlenségek közé számolt volna.

Egybegyűlv a legközelebbi országgyűlésre, reményeink legnagyobbika volt, ha tán egy felelős országos pénztári igazgatóságot állíthatunk fel. És már a martiusi törvények mennyire haladták a reményeket. Felelős ministerium, népképviselői alkotmány, szabad sajtó, nemzetörtség.

Azóta az ország függetlensége tekintetében még annyival haladott.

E pillanatban Bécs falai alatt 34,000 embernyi seregünk, s 70 ágyunk áll. Dicső egy ifju sereg, melly, ha parancsolják neki, százezernyi ellenségnek is neki menne.

Ki gondolta volna ezt a múlt télen!

Van független ideiglenes kormányunk, 40 bataillon honvédünk, a megyékből a sorkatonaság mintájára felállított önkéntes nemzetörtségünk, mellynek hasonlíthatatlanul nagyobb része minden pillanatban kész magát több évi szolgálatra lekötöztetni, ezen kívül itt vannak európai híru huszárjainkból körülbelül 30 eskadron, s az itthon levő magyar gyalogságból, ha jól számítunk 12 bataillon.

Itt van ezenkívül csend fentartására a legjobb szellemü nemzetörtségünk, s hol vész fenyeget, tömeges felkelés.

A magyar elem e pillanatban egészen republicanus gondolkodásu, s lényegileg véve a hűtlen István alattomos megszökése óta az ország tetteleg republica, mellynek elnöke Kossuth Lajos, ministerek, a honvéd bizottmány tagjai.

A dynastia számításainak legnagyobb részében tökéletes kudarcot vallott.

A fővárost kedvelt Lambergje által egy ivnyi

papir rendelettel remélte elfoglalhatni, miután az ország meghódítására a Jellasics féle undok tömeget elégségesnek vélte. Azt hitte, a nép royalismusa megsemmisítendi a szabadság szerető művelt osztályt, hogy a külön nemzetiségek felbujtatása a védtelen téreken lakó magyarokat rögtöni magok megadására kényszerítendi, azt hitték, hogy a sorkatonaságra, csak parancsolni kell, még a megbélyegzett, s gyalázatos ügyekben is biztosan számíthatnak.

Mindezek, meg kell vallani olly számítások, mellyekkel, ha a dynastia legalább is annyi ésszel, mint jellemtelenséggel bírna, lehetett volna czélt érni.

A jó ügy annak köszönheti diadalát, hogy a dynastia magát előre győzelmesnek hitte, iszonyatosan, s a vakságig elbizta magát, kevély hideg és dölfős lón, s nem tartotta érdemesnek, hogy egy kicsit is színéskedjék, képmutató legyen, hanem kárörvendőleg kaczagott a haza sorsa felett dult lelkü becsületes emberek fájdalomán.

Azonban, amint így kaczagott, nagyon kimutatta foga fehérét, s uvöltő hangjával felverte optimisticus álmaiból még a halvérü táblabírákatis.

Többször irtuk lapjainkba azon igazságot: hogy valamely ügynek győzelmé attól függ, ha a kérdés olly világosan áll, hogy azt meg nem érteni teljes lehetlen.

A dynastia kevélységében egy cseppet sem tartózkodott kijelenteni, hogy ő az egész monarchiát egybe olvasztani, s felette zsarnoki pálczával akar uralkodni.

És ime lett következése. A kakuk háladatlan Habsburgok Olmüczbe üzettek, a német és magyar elem közös harc téren áll Bécs utczáin s környékein; ellenében egy seregnek, melly napenkénti négy krajczárért saját maga s testvérei ellenében, lehetlen, hogy nagy kedvet mutasson utolsó csepp vérig harcolni.

Most tehát elhatározó csata fog következni a reactio, s a democratia között.

Az előcsata már meg van nyerve. Mert, ha Jellasics bejö a fővárosba, e nemzet olly gyalázzattal hal meg, millyen a történetben páratlan.

Sirunkat az ostobaságig menő gyávaság bélyegzi mind örökre, — most pedig, ha meghalunk is, emlékünök becsben, és dicsőségben marad fen, s ujra feltámadhatunk.

Azonban halálról szó sincsen. Felénk azon szép hazának képe fordul, melly eddig csak költőink sejtelmi álmaikban létezett.

Egy nyugodt és szabad országnak vetjük meg alapját, és miután napjainkban minden sebesebben érik meg, mint azt csak reményleni is lehet, ki tudja a következő napok közül mellyikben ir-

hatjuk meg, hogy Magyarország független, Magyarország szabad republica.

És a melly napon azt megírhatjuk, ama sokkal dicsőségesebb datumot választandjuk lapjaink jövődöbéli címéül.

Pest october 30.

Székelyek végre keményen neki feküdtek a dolognak. Vayt megszállotta a lelkiismeret, s egy kezennél is meglevő proclamatióban népfelkelést hirdet a haza ellenségei ellen, s az azoktól elveendő földet érdemeseknek igéri. Jó. De Vay nélkül is megtörtént volna ugyanez.

Elég az, hogy a székelyek procesiot tartanak egyenesen Balázsfalvának. Minden falunál, melly utjokban esik: így tesznek. Egy lovas csapat karán fehér keszkenőkkel berukkol. A falu vagy megadja magát sincere, vagy nem. Ha nem, jaj neki! mert jön a többi csoport veres szalagokkal és öszve öldösi a férfiakat s főleg a vezetőket — nőt, öregot, gyermeket lehetőségig kimélve. Más helyt absolute nincs kit megölni, mert egész faluk az erdőkre bujdoklanak. Ezekkel könnyű banni; üresen hagyott, házaikba üljenek be a székelyek s annak rende szerint egy székelynek két három volt urbéri telket át kell adni. Meg más helyt a cocardák és nemzeti zászlók ragyognak és lobognak az oláh falukban. Kötve kell hinni.

Még sehoh sem történt, hogy az oláhok bármilly kis ellenök menő erőttől megneszaladtak volna. Gyáva, minden képzeten fölül gyáva nép az! A székely pedig megyen, neki vágtat tiz annyi oláhnak is, és polyvát csinál belőlök. Nem egy eset érkezett hozzám hirül, mellyre kacag a lélek. Egy helyt elszedték az oláh fegyverét. De hogy? azt mondták: tegyétek egy halomba le, s aztán mindegyik feküdjék hasra. Ott hasaltatták őket egy félnapig. Másszor fegyvertelenül neki mentek, mondván, van elég fegyver az oláhoknál, majd elveszszük tőlök, s a t.

Látszik, hogy az oláhoktól nincs mit félni ott már.

De van egymás baj s ez igazán baj, mellyre csekély szavunkkal bátrak vagyunk a végrehajtó hatalmat figyelmeztetni.

S ez az ott levő rendes katonaság.

Puchnerre már hiába ijeszteni, ő látja, hogy elveszett, már elszánta magát. Ő ki van téve hivatalából, de lecsapást sem ő, sem a katonaság törvényesnek el nem ismeri.

E katonaság fogva tartja ágyuinkat, birtokában van Fejérvár, Erdély egyetlen erősege, mellyel bizony az egész birodalomban, hozzá értök állítása szerint, kevés versenyezhetik.

E katonaság, Puchnernek engedelmeskedve a rettentően megszeppent zászokat őrzi, és az oláhság mellett áll.

Azt, hogy innen oda vagy tizezer katonát küldjenek, a bolond se kívánja. Nincs is hoanon el is késett.

De van talán más mód.

Tudva van, hogy a katona, az eddigi rendszer szerint nem az okos szónak, hanem a vállrojtának és a tollas tábornoki kalapnak enged.

Olly embert kell hát Erdélybe küldeni, ki e tekintetben legalább is olly magasan áll, mint Puchner, s a katonaság erre hallgatva, nyert perünk lenne.

A néhai Erdélyből jövök, egyenesen Kolosvárról.

Élénk emlékezetemben áll tehát azon város, melly nem Sibatis, se nem faubourg Saint-Germen, hanem rosszabb mind ezeknél.

Undok fészke az aristocratiának! te okoztad, hogy hazánk vérbe borul.

Kormányzónk tétlensége idézte fel az első bajt.

Ama okos tanácsadóknak, híres pessimistáknak köszönhetjük továbbá a zászok merész bujtogatásait, s azt, hogy báró Puchner nem jutott bár a Lederer sorsára és Salmen nem nyerte el rég érdemlett díját.

Egy antiluvialis excellentias, plane azon működött volt, hogy betiltsák a székely népgyűlést.

Egy más, az estve érkezett sürgönyöket reggel bontja fel.

Ezen bünök ismertető jelei az aristocratiának.

Vannak azonban a polgárságnak is kábái; s néhány jeles egyént kivéve, egy átaljában korholást érdemel az.

A kolosvári polgárság nem tudta emancipálni magát az uri befalzás alól, s még most is hódol az áltekingtélynek.

Legfőbb büne a majmolás.

Ezt annyira vitte, hogy színházba is csak akkor jár, ha a páholyok ki vannak véve s haute-voile hemzseg azokban.

Csak próbálja meg s induljon el egy kis mág-nás embrio az utcán, tulzott nagyságu gallérral nagy némi szokatlan ruhában, holnap már számtalan utánzókra talál.

A nép-kertet többnyire csak szegény sorsú nép s fő fő urak járták; mert a vagyonosb polgár, ki a szükségessal bövelkedett ugyan, de kitől nem telt ki, hogy olly fényes fogatokat tartson mint a gróf, vagy báró, szégyelte egyszerű, s igénytelen kocsiójában megjelenni.

Ezekből kitetszik aztán, hogy millyen tónus uralkodik Kolosvárt.

Erdély fővárossában, minden egyenlőség daczára, még most is két kasinó van; egy uri... s egy polgári.

Ha egy kereskedő megy az utcán, jól meg nézi, ha ur, vagy szegény legény az, a kivel találkozik s a szerint emelint meg kalapját.

A csizmadia vagy szabó, még most is olly hódoló alázatosággal köszön a grófnak, mint a forradalom előtt, s ez ép olly patriarchalis miná-

val szemléli, mint egy oligarcha, jobbágyát, a Maria Theresia idejében.

Szóval a polgárság zsinormértéke az aristocratia, mellyet gyűlöl titokban s mellytől lenézetik nyilván.

Ha betekintünk mélyebben a dolgok állapotjába, s analisis alá vesszük a különböző osztályokat, lehetetlen örömmel fenn nem akadni egy kivételen.

S ez az ifjuság.

A kolosvári ifjuság fejlődni kezd s egy szép jövőnek néz elébe.

Az ujjabb forrongásokat, mondhatni csak az idézte elé.

S ha a marcziusi napokban egy „takarodj” szóra mindjárt szépen haza is ment, elszánt lelkesedésének számtalan jeleit adta azóta.

Bátran mondhatjuk tehát, hogy ha valameg képes menteni hazánkat, ugy az ifjuságban teljes bizalmunk lehet.

P. Horváth Miklós.

Pest oct. 31.

Alig van már nem csak nagyobb testület, de vidék vagy falu is, melly magát hivatalosan meg nem dicsérte volna.

Egyesek csekély és jelentéktelenebb ajánlatukat, mint a nők, egy marok tépetet vagy egy pár fehér ruhát, a férfiak pedig egy pár huszasait, olly helyekre adák be, mellyről eleve tudták, hogy ezen nagylelkűsöget kéntelen kellett hivatalosan magasztalandja.

Az illyen olcsó, és kisszerűen jellemző nagy-lelkűsködések dicséretében szinte bele csömörlött ugyan már az ember, de ellene tiltakozólag szólani, meggondolván az emberi gyarlóságokat eszélyesen még sem szabad.

De azt még sem tudjuk megfogni, hogy az olly nagyobbszerű honfui áldozatok, mellyek minden önérdek nélkül, de az illetők tudtával tettek, nem hogy megdicsértettek, de még csak meg sem említették.

Példával szolgálhatunk.

A Jász-Kun kerületek még az alvidéki első táborozáskor 33 ágyu elibe való lovat szerszámostól és felöltözötett kocsisokkal ajándékoztak a honnak.

Jelenleg pedig lelkes Szentkirályink a Lehel lovas ezrednek 20 nap alatti kiállítását magára vállalván, ugyan a Jász-Kun kerületek e nagy-szerű vállalatot még nagyobbszerű áldozattal gyámolíták, kiállítván ingyen 600 db. huszárlovat.

Illy áldozat osztán csak megérdemli, hogy megemlítették, és még se voltak csak a közönség tudomására se juttatva.

A Jász-Kun kerület ugyan ezzel mit sem gondol, hanem becsülettel működik, annyira, hogy a 20 napnak fele se járt le, midön már mind legénységének, mind lovainak száma a 900-t meghaladta.

Nem gondol azzal se, hogy midőn a Hunyadit lovas ezredhez megkivántató lovak áruul 120 pfto, utalványoztatott, akkor a Lehel ezredbellő lő árú 90 pfto határoztatott meg.

Hja, mert ott a lelkesedést nem aprózzák, és mert a lovakat nem lieferans lő-kupeczek szedik össze, hanem olyan Hegedűs Zsiga és Szabó Laci féle lelkes fiúk, kik 50 pftjával is tudnak 16 markos 5 éves hibátlan csikókat vásárolni, midőn Pesten az ágyu elibe való lovaknak lieferansoktól az elvált csámpás gebéket 150 pftjával fizetik.

A mondottakból két tanuság tűnik ki, az ille-
g, ha akarják, érteni fogják.

Ugy van.

Pest oct. 31.

Nem lehet valami nevelésesebbet képzelni, mint miko még mostani időben is efféle phrasissokkal telt irányczikket irnak: Magyarország pillanatai drágák, nagy időket élünk, a haza vesztélyben van stb. stb. És száz ilyen bevezetéseket pakolnak össze, míg az ember tovább tovább olvasta, s azon veszi észre magát, hogy az egész cikket végig magolta, s semmi sincs benne.

Tenni kell! ez legyen most a jelszó, szárazan és röviden írni, hol, mit kell tenni, nem ábrándozni, mind igen sok cikket, még a Kossuth hírlapjában is cselekszi.

Az efféle nagy szavakkal garnirozott semmit épen olly nevelésesek s időtolvajlók, mint ha most valaki vezércikket közölne a jobbágyak szabad költözéséről, és szólásszabadságról.

És számosan vannak, kik ezen modorban nem csak irnak, de beszélnek is. Utcza utfélen desperatiójukat fejezik ki, soha a jót nem hiszik, s a rossz híren épen nem kételkednek.

Az illyes emberek olly veszedelmesek, mint magok a reactionariusok, egyik új hivatalát félti, másik házáat, harmadik kincseit, — életét solo — igen kevés, úgy mondják, mit ér az élet, ha sem új hivatal, sem ház, sem kincs nincs mellette.

Kedves fiam — mondaná Kerekes uram — te akasztófára való vagy. Igen minden illy kislelkű desperatus furolyásnak azt kell fülébe ordítani:

Mert ki nem hisz, az nem akar cselekedni, a ki nem cselekszik, az nem remél, s ki még most sem remél, arra csak a következő vers illik:

Molinári ist geadelt worden,
Dem Ungerland zur Zird' und Stolz;
Jetzt fehlt ihm schon nichts nur ein Orden,
Das Band von Hanf, das Kreutz von Holz.

Láttatok volna csak ti kicsiny hitű flótások azon nyolcz nyiri hajdu atyánkiát, kik tegnap Pest utczáin jártak, elég lett volna benneteket s hiteteket megfordítani. Mint egy egy spártai hős néznek ki ezen véreink, ezeknek csak pillantaniok kell s le van győzve az ellen.

No ne féljete apró szemű desperansok ezek megmentik, de nem értetek a hazát.

Legyetek illy erősek habár hitben, mint ezek lélekben, s megelégszünk.

Mert tudja meg a haza, hogy a hajdukerületbeli anyák kijelenték, hogy nem adják leányaikat ollyannak, ki otthon marad, kijelenték a leányok, hogy nem mennek ollyanhoz nőül, ki hon vesztel, s nem siet megmenteni az elárult hazát.

Éljenek a lelkesek! Hallod ezt Nógrád?

Pediglen.

Az országgyűlés. Magyarország népehez.

„Senki által soha kétségbe nem hozatott, hogy Magyarország, midőn a Habsburg-házat sz. István koronájával szabadatszéből megajándékozta, s midőn később az uralkodásra következő jogát a leányágra is átruházta; ugyanakkor ezen intézkedések által, mellyek a nemzet nagylelkűségéről tesznek tanubizonytságot, nem írta alá szolgáltságának oklevelét, sőt a független és önálló kormányzást régi törvényeinek értelmében föntartotta.

Miután I. Ferdinand óta 14 király ejtett alkotmányunkon súlyos sérelmeket, a megváltozott európai viszonyok s ügyünk igazsága, azon szerencsés fordulatot eszközölték, mellynek eredményei az 1848-ik évi, V-dik Ferdinand által szentesített törvényczikkben vannak letéve.

Az 1848-ki törvények, midőn a képviselői rendszer behozatalával, a polgárisodás mellözhetlen igényeit elégitették ki; független kormányzásunkat, hogy czentul az önkény ellen jobban megvédethessék, egy előjogos osztály kezéből kivéve, a néphatalom védpaizsa alá helyeztették.

Az 1848-ki törvényekben nem új eredményként tűnik fel hazánk önálló igazgatása, mert hiszen függetlenségünk azok által is, kik lábbal tapodták, mindég elismerve és esküvel szentesítve volt; de a népképviselő s az, hogy a haza lakosai jogban és teherben egyenlők lettek, teszi az utósó pozsonyi országgyűlés ujtásainak sarkkövét. A király az 1848-ki törvényeket megerősítvén, kötelezé magát azok hű megtartására. S esküvel szentesített ígérete önkényt következők alkotmányunk természetéből, melly az uralkodót a törvényhez, az országot az uralkodóhoz a hűség kölcsönös és egyenlő feltételei által csatolja.

Mind a mellett a királyi udvar körében csakhamar a legvesztélyesebb ármányok és titkos árusítás kezdettek működni. Egy vakmerész reactió, melly megbélyegzett céljaira aljas és erkölcselen eszközöknél egyebet választani nem tudott, lelkiismeretlen eljárásával a beteg s folytonosan gyöngülő uralkodónak szivét népeitől elidegenítette.

A szabadság ellenségei a király nevében mindent elkövettek, hogy Magyarország régi függetlensége s az osztrák tartományoknak a márcziusi napokban kivított alkotmányos élete ter-

mészetéből kivetkeztessek, s garantiáitól megfosztva, az absolutus us martalékává legyen.

Nálunk a különböző ajku népek közé a viszály és testvérgyűlölet magvait hintették. A haza közlakosait, kik az 1848-ki törvények által szabaddá és egyenlők lettek, a régi állapot visszakövetelésére izgatták, s midőn a polgárháborura elég gyulanyagot készítettek, az ellenforradalom lobogóit bérszolgáik által kitűztették.

Az aldunai vidékeken és a Száva körül, Karloviczon ét Zágrábban, a lázadást ausztriai közjövödelmekből elorzott pénzzel, ausztriai tisztekkel, löszerekkel és lobogókkal segítették, s hogy a nép, mellynek egy ok- és tárgynélküli háborura kevés kedve volt, kénytelen legyen végromlásáig küzdeni, az aldunánál a ráczokat szerviából megfogadott zsoldosok közé sorolták, Horvátországba pedig a báni méltóságra álutakon csuszttatták be teremtményöket Jellachich bárót, hogy a mennyiben ámtások által nem sikerülne a lázadást fentartani, azt katonai dictatura és vérbíróság által tartsa fen.

Midőn a hazafi hűség, midőn nemzetünk ép és egészséges jelleme önmagában elég segéd forrást nyert s a királyi udvarban összeesküvők gyözelmet naponként kétségesebbé tette, a reactio még a magyar nemzetnek a korona iránti ezer éves kegyeletét is fegyverül akarta basználni, s beteg uralkodónkat rávette, hogy nevét gépíleg, állandólag kölcsönözze, igazságtalan, törvénytelen és esküszegő tényekre.

Az ő felsége által pártütőnek nyilvánított Jellachich hivatalába visszahelyezteték, hogy a Dráván átkelve, Magyarország békes lakosait gyilkolni és kirabolni siessen.

Az országgyűlés, mellyet a király különösen azért hívott össze, hogy a horvátországi lázadás elnyomására pénz- és katonai erőről gondoskodjék, hibáztatva volt e kötelesség teljesítéseért, s felküldött törvényjavaslatai félretétettek, s ideiglenes teljesedésbe vételök is tilalmaztaték, mi e hazának az ellenség kezébe játszásával azonos vala.

Midőn Jellachich már beütött, visszautasítása az osztrák ministérium emlékiratában foglalt olly föltételek tárgyalásához kötteték, mellyek Magyarország önállását inkább megsemmisítették volna, mint valaha egy I. Leopold ohajtani, egy Lobkovicz javaslatba hozni, egy Caraffa végrehajtani merészelték.

Midőn seregünk Jellasics táborának ellentállhatott, hogy közünkől a védelem kicsikartassék, Lamberg gróf felhatalmazást nyert ezredeink átvételére; ámbár az 1848-iki III-dik törvényczikk 6-dik §-ának világos szavai rendelik, hogy: „a katonai és általában minden honvédelmi tárgyakban, ő felsége a végrehajtó hatalmat csak a magyar ministerium által fogja gyakorolni.”

Midőn Lamberg gróf egy utczai csoportozat következtetésében megöleték, azon szemérem is, melly a bünt az illedelem leplével legalább némileg botakarja, mint akadály félrevettvén, egyenesen Jellasics neveztetett teljhatalmu biztossá, mi szabadrablási engedménynél egyébbnek alig tekinthető.

A képviselőház, hogy az üldözött és kifosztott nép jajveszékését meghallani és enyhíteni ne

